

PRASĪBAS ROTĀLIETU DROŠĪBAI

UZNĒMĒJIEM

INFORMATĪVU MATERIĀLU SĒRIJA PATĒRĒTĀJIEM UN UZNĒMĒJIEM



IEPAZĪSTI SAVU
PRECI

Informatīvais materiāls tapis ar Eiropas Savienības PHARE
2002. gada programmas „Tirgus uzraudzības sistēma
nepārtikas preču jomā – Tehniskā palīdzība” projekta atbalstu.



Projektu īsteno „Ramboll Danmark”



Sīkāka informācija pieejama
Patērētāju tiesību aizsardzības centrā



Tālr. 7212688
Adrese: Elizabetes iela 41/43, Rīga, LV-1010
www.ptac.lv

Rīga, 2005

PRASĪBAS ROTAĻLIETU DROŠĪBAI

levads

Rotaļlieta ir jebkurš izstrādājums vai materiāls, kas īpaši projektēts, lai ar to rotaļātos bērni, kuri jaunāki par 14 gadiem. Rotaļlietu piedāvājumu tirgū veido rotaļlietas pārdošana, dāvināšana vai nodošana lietošanā pret atlīdzību vai bez tās. Lietojot rotaļlietu paredzētajā veidā un laikā (ņemot vērā bērniem raksturīgo uzvedību), tā nedrīkst apdraudēt lietotāja un citu personu veselību un drošību.

Kā rotaļlieta var apdraudēt patērētāju?

Draudus rotaļlietas lietotāja un trešo personu veselībai, kā arī fiziskas traumas var radīt:

- rotaļlietas uzbūve, konstrukcija vai sastāvs;
- rotaļlietas parastais pielietojums, ja no šiem draudiem nevar izvairīties, pārveidojot rotaļlietas konstrukciju un sastāvu, nemainot tās lietojuma iespējas un būtiskākās īpašības.

Draudiem rotaļlietas lietošanas procesā ir jāatbilst tās lietotāju un vajadzības gadījumā, pieskatītāju spējai tos novērst. Īpaši tas attiecas uz rotaļlietām, kas to funkciju, izmēru vai īpašību dēļ paredzētas bērniem, kuri jaunāki par 36 mēnešiem.

Kādas ir būtiskākās rotaļlietu drošības prasības?

Projektējot rotaļlietu, ražotājs nosaka bērna minimālo vecumu, kādam attiecīgā tipa rotaļlieta ir paredzēta. Ja nepieciešams, tiek noteikti arī rotaļlietas lietotāja vecuma ierobežojumi, kā arī norādīts, ka rotaļlieta jālieto tikai pieaugušo uzraudzībā. Šim nolūkam var tikt izmantoti, piemēram, šādi uzraksti: «Uzmanību! Lietot tikai pieaugušo uzraudzībā!» vai «Nav paredzēta bērniem, kuri jaunāki par 36 mēnešiem».

Latvijas tirgū rotaļlietu atļauts piedāvāt tikai tad, ja tā atbilst būtiskām drošības prasībām. Šīs prasības nosacīti tiek iedalītas šādās kategorijās: higiēna, fiziskās, mehāniskās, ķīmiskās un elektriskās īpašības, uzliesmojamība, radioaktivitāte u.c.

Higiēna

Rotaļlietai jāatbilst higiēnas un sanitārajām prasībām, tā nedrīkst izraisīt infekcijas slimības vai saindēšanos.

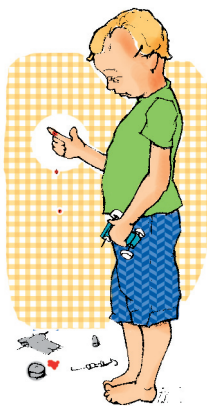
PRASĪBAS ROTAĻLIETU DROŠĪBAI

Fiziskās un mehāniskās īpašības

Rotaļlietām un to daļām, kā arī stacionāro rotaļlietu balstiem un stiprinājumiem jābūt mehāniski izturīgiem un stabiliem, tiem jāiztur paredzētās lietošanas slodzes nesalūstot un nedeformējoties.



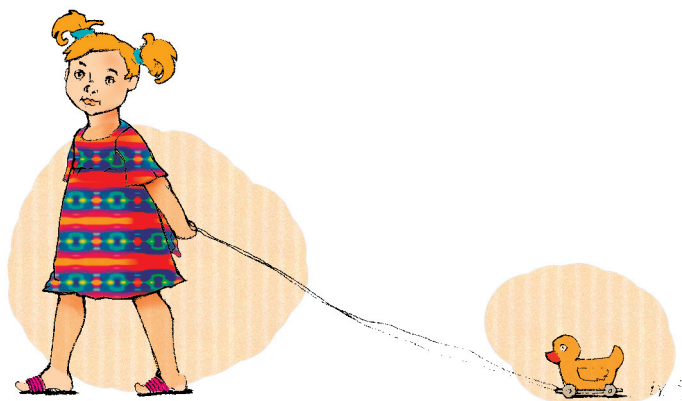
Rotaļlietu šķautnēm, izvirzījumiem, auklām, trosēm un stiprinājumiem jābūt izveidoti un konstruēti tā, lai lietotāju risks gūt fiziskas traumas saskarē ar tiem būtu minimāls.



Rotaļlietām un to sastāvdaļām, kas paredzētas bērniem, kuri jaunāki par 36 mēnešiem, jābūt tik lielām, lai tās nevarētu norīt vai ieelpot.



Rotaļlietas, to daļas un mazumtirdzniecības iesaiņojums nedrīkst radīt nožņaugšanās vai nosmakšanas risku.



PRASĪBAS ROTAĻLIETU DROŠĪBAI

Rotaļlietas šāviņu formā, to sastāvs, kā arī iespējamā kinētiskā enerģija, kas attīstās, kad šāviņu izšauj no šim nolūkam izgatavotas rotaļlietas, nedrīkst radīt fiziskas traumas lietotājam vai citām personām.

Uzliesmojamība

Materiāliem, no kuriem izgatavota rotaļlieta, jāatbilst vismaz vienai no šādām prasībām:

- materiāls nedeg, nonākot tiešā saskarē ar liesmām, dzirkstelēm vai ar citiem degšanu izraisošiem objektiem;
- materiāls ātri neuzliesmo vai liesmas nodziest, līdzko zudis uguns izraisītājs;
- ja materiāls aizdegas, tas deg lēni un arī liesmas izplatās lēni;
- materiāls, no kā izgatavota rotaļlieta, neatkarīgi no tās ķīmiskā sastāva, ir apstrādāts tā, lai kavētu degšanu.



Ķīmiskās īpašības

Ja rotaļlietas sastāvā ir nepieciešams iekļaut ķīmiskas vielas un produktus, kas normatīvajos aktos klasificēti kā bīstami, to koncentrācijas līmenim jābūt tādām, lai nekaitētu lietotāja veselībai – tie nedrīkst būt ugunsnedroši, kā arī kļūt ugunsnedroši, zaudējot ātri gaistošas, nedegošas sastāvdaļas.

Rotaļlietas (izņemot rotaļu pistonus) nedrīkst būt eksplozīvas, tajās nedrīkst būt sprāgstoši elementi un vielas. Tāpat rotaļlietās, īpaši tajās, kurās ir bīstamas ķīmiskās vielas un produkti, nedrīkst izmantot:

- vielas un produktus, kas var uzsprāgt;
- vielas un produktus, kas satur gaistošus vai ugunsnedrošus elementus, kuri gaisā var veidot ugunsnedrošus vai sprāgstošus tvaikus vai gaisa maisījumus.

Rotaļlietām jābūt konstruētām un izgatavotām tā, lai gadījumā, ja tās tiek norītas, ieelpotas vai nonāk saskarē ar ādu, gļotādu vai acīm, to ķīmiskais sastāvs un īpašības neapdraudētu bērnu drošību un veselību.

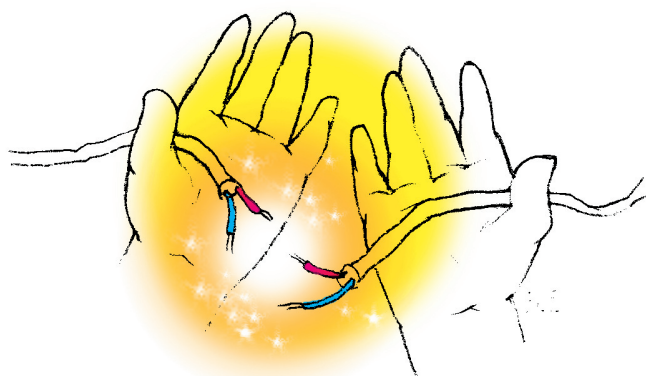
Uzmanību!

Aizliegts tirgot rotaļlietas un bērnu aprūpes priekšmetus no plastificēta PVH, ko bērni līdz 3 gadu vecumam var bāzt mutē un kas satur ftalātus: diizoonilftalātu (DINP), di(2-ethylheksil) ftalātu (DEHP), dibutilftalātu (DBP), diizodecilftalātu (DIDP), di-n-oktilftalātu (DNOP) un butilbenzilftalātu (BBP).

Elektriskās īpašības

Elektriskās rotaļlietas nedrīkst darbināt ar elektrisko strāvu, kuras nominālais spriegums pārsniedz 24 voltus. Spriegums nedrīkst pārsniegt 24 voltus arī nevienā rotaļlietas daļā!

Rotaļlietas daļām un vadiem, kas ir savienoti vai var saskarties ar elektrības avotu, jābūt izolētiem un mehāniski norobežotiem, lai novērstu iespējamo elektrošoku.



PRASĪBAS ROTĀLIETU DROŠĪBAI

Kas jāzina par atbilstības novērtēšanu?

Ja rotaļlieta izgatavota atbilstoši visiem standartiem, pirms to piedāvā Latvijas tirgū, ražotājam vai viņa pilnvarotam pārstāvim ir jā sagatavo:

- rotaļlietas projekta tehniskā dokumentācija – rotaļlietas konstrukciju, sastāvdaļu, darbības principu, izmantoto materiālu un ražošanas procesu apraksts, kā arī rasējumi un shēmas;
- to līdzekļu apraksts, ar kuriem ražotājs nodrošina rotaļlietas atbilstību standartiem, piemēram, testēšanas pārskati, rotaļlietas tipa pārbaudes sertifikāts;
- informācija par rotaļlietas izgatavošanas un glabāšanas vietu adresēm;
- paziņotajai institūcijai iesniegto dokumentu kopijas un to līdzekļu apraksts, ar kuriem ražotājs nodrošina rotaļlietas atbilstību apstiprinātajam tipa paraugam (ja veikta rotaļlietas tipa pārbaude).

Ja rotaļlietas izgatavošanā standarti netiek piemēroti vai tiek piemēroti daļēji, pirms to piedāvā tirgū, ražotājs veic rotaļlietas tipa pārbaudi. Gadījumā, ja rotaļlietas ražotājs nav reģistrēts Latvijā, tehnisko dokumentāciju un visu ar rotaļlietas ražošanu saistīto informāciju nodrošina importētājs vai persona, kas rotaļlietu piedāvā Latvijas tirgū.

Tehniskā dokumentācija ražotājam ir jāuzglabā, lai tirgus uzraudzības institūcijai un paziņotajām institūcijām tā būtu pieejama ne mazāk kā 10 gadus pēc attiecīgā tipa rotaļlietas ražošanas pārtraukšanas. Ja ražotājs nav Latvijā noteiktā kārtībā reģistrēta juridiskā persona, par attiecīgās dokumentācijas saglabāšanu un pieejamību ir atbildīga persona, kas piedāvā rotaļlietu Latvijas tirgū.

Kāds marķējums nepieciešams uz rotaļlietas?

Uz tirgū piedāvātajām rotaļlietām vai to iepakojuma viegli saskatāmā, salasāmā un neizdzēšamā veidā jānorāda:

1. CE atbilstības marķējums (abiem CE marķējuma komponentiem ir vienāds vertikālais izmērs, kas nedrīkst būt mazāks par 5 milimetriem);



2. ražotāja vai importētāja nosaukums un/vai preču zīme;
3. ražotāja vai importētāja adrese.

Nepieciešamie brīdinājumi

Atsevišķiem rotaļlietu veidiem (rotaļlietas, kas nav paredzētas bērniem, kuri jaunāki par 36 mēnešiem, slidkalniņi, piekaramās šūpoles un riņķi, funkcionālās rotaļlietas, bīstamas ķīmiskas vielas vai produktus saturošas rotaļlietas) uz rotaļlietas, tās iepakojuma, rotaļlietai pievienotas pavadlapiņas vai lietošanas instrukcijā jābūt brīdinājumiem un norādījumiem valsts valodā par drošības pasākumiem.

Uz rotaļlietas un/vai tās iepakojuma marķējumā, lietošanas instrukcijā valsts valodā jāsniedz visa informācija par iespējamiem riskiem, kas var rasties, rotaļlietu lietojot, kā arī veidiem, kā no šiem riskiem izvairīties.

Brīdinājumi un drošības pasākumi, kas jānorāda uz atsevišķu veidu rotaļlietām

Rotaļlietas veids	Norādāmie brīdinājumi	Iespējamie riski un drošības pasākumi to novēršanai
1. Rotaļlietas, kas nav paredzētas bērniem, kuri jaunāki par 36 mēnešiem, izņemot tādas rotaļlietas, kas nepārprotami nav piemērotas bērniem, kuri jaunāki par 36 mēnešiem.	«Nav paredzēta bērniem, kuri jaunāki par 36 mēnešiem» vai «Nav paredzēta bērniem līdz 36 mēnešu vecumam»	Īss norādījums par konkrēto apdraudējumu (risku), kura dēļ noteikts ierobežojums.
2. Slidkalniņi, piekaramās šūpoles, riņķi, trapeces, virves un citas piesijām vai balstiem piestiprināmas rotaļlietas.		Nepieciešamība periodiski pārbaudīt un tehniski apkopt rotaļlietas komplektējošās daļas (piekares, stiprinājumus) un balstus, lai rotaļlieta neizraisītu kritienu vai neapgāztos. Rotaļlietas samontēšanas instrukcija ar norādi uz sastāvdaļām, kas var būt bīstamas, ja netiek pareizi samontētas.
3. Funkcionālās rotaļlietas, kas parasti ir precīzi pieaugušajiem paredzēto ierīču un iekārtu mēroga modeļi vai to atdarinājumi un ir lietojamas tāpat kā minētās ierīces un iekārtas.	«Uzmanību! Lietot tikai pieaugušo uzraudzībā!»	Nepieciešamie piesardzības pasākumi, rotaļlietu lietojot, un norādījums par konkrēto apdraudējumu (risku). Nepieciešamība uzglabāt rotaļlietu vietā, kas nav pieejama bērniem, kuriem rotaļlieta nav paredzēta. Rotaļlietas pareizas lietošanas instrukcija.

PRASĪBAS ROTAĻLIETU DROŠĪBAI

4. Bīstamas ķīmiskas vielas vai produktus saturošas rotaļlietas: ķīmijas komplekti, plastiskās veidošanas komplekti, miniatūras keramikas darbnīcas, emaljēšanai un foto darbiem paredzētās rotaļlietas u.tml.	«Uzmanību! Paredzēts bērniem, kuri vecāki par (...) * gadiem! Lietot tikai pieaugušo uzraudzībā!»	Bridinājums par rotaļlietas sastāvā esošo ķīmisko vielu un produktu bīstamību. Nepieciešamie piesardzības pasākumi, rotaļlietu lietojot. Iespējamais apdraudējums (risks). Pirmā palīdzība, ja, lietojot rotaļlietu, noticis nopietns negadījums. Nepieciešamība uzglabāt rotaļlietu vietā, kas nav pieejama bērniem, kuriem rotaļlieta nav paredzēta. Rotaļlietas pareizas lietošanas instrukcija.
5. Bērnu skrituļslidas un skrituļdēļi, kas tiek piedāvāti tirgū kā rotaļlietas.	«Uzmanību! Jāvalkā aizsargaprikojums!»	Atgādinājums, ka rotaļlieta jālieto uzmanīgi, jo, lai izvairītos no kritieniem vai sadursmēm, kas var izraisīt lietotāja un/vai citu personu traumas, nepieciešamas labas iemaņas. Ieteicamais aizsargaprikojums, piemēram: ķiveres, cimdi, ceļgalu un elkoņu aizsargi.
6. Rotaļlietas, kas paredzētas lietošanai seklā ūdenī bērna noturēšanai un balstīšanai uz ūdens.	«Uzmanību! Lietot tikai seklā ūdenī un pieaugušo uzraudzībā!»	

* Vecumu nosaka rotaļlietas ražotājs

Kas nav rotaļlieta?

Saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr.128 «Rotaļlietu drošuma noteikumi» 1.pielikumu, par izstrādājumiem, kas nav rotaļlietas, uzskatāmi:

- eglīšu rotājumi;
- precīza mēroga modeļi pieaugušiem kolekcionāriem;
- aprīkojums, kas paredzēts koplietošanai spēļlaukumos;
- izstrādājumi sporta nodarbībām;
- niršanas piederumi, kas paredzēti lietošanai dziļos ūdeņos;
- tautiskas un dekoratīvas suvenirlleles un līdzīgi izstrādājumi pieaugušiem kolekcionāriem;
- sabiedriskās vietās (piemēram, tirdzniecības centros, stacijās) uzstādīti rotaļlietu maketi;
- puzzles, kas sastāv vairāk nekā no 500 gabaliņiem;
- pneimatiskās šautenes un pistoles;
- uguņošanas piederumi (arī pistoni), kas nav paredzēti izmantošanai rotaļlietās;
- lingas un katapultas;
- šautrīņu komplekti ar metāla uzgaļiem;

- elektriskās krāsnis un gludekļi vai citi funkcionāli ražojumi, kuru nominālais spriegums pārsniedz 24 voltus;
- izstrādājumi ar sildelementiem, kas paredzēti lietošanai mācībās pieaugušo uzraudzībā;
- transportlīdzekļi ar iekšdedzes dzinēju;
- rotaļu tvaika dzinēji;
- velosipēdi sportam vai braukšanai pa satiksmes ceļiem;
- videorotaļlietas, ko var pieslēgt videoekrānam un kuru nominālais darba spriegums pārsniedz 24 voltus;
- zīdaiņu knuipiši;
- precīzas īstu šaujamieroču imitācijas;
- rotaslietas bērniem.

Bukletā izmantotā informācija

Šis buklets veidots uz šādu dokumentu bāzes:

1. Ministru kabineta noteikumi Nr.128 «Rotaļlietu drošuma noteikumi»;
2. Eiropas Padomes 1988.gada 3.maija Direktīva 88/378/EEK par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz rotaļlietu drošību;
3. Eiropas Komisijas 2004.gada 20.februāra Lēmums 2004/178/EK, ar kuru tiek izdarīti grozījumi Komisijas 1999.gada 7.decembra Lēmumā 1999/815/EK par pasākumu pieņemšanu, aizliedzot laist tirgū no plastificēta PVH izgatavotas rotaļlietas un bērnu aprūpes priekšmetus, ko bērni līdz 3 gadu vecumam var bāzt mutē un kas satur šādas vielas (vienu vai vairākas): diizononilftalātu (DINP), di(2-ethylheksil) ftalātu (DEHP), dibutilftalātu (DBP), diizodecilftalātu (DIDP), di-n-oktilftalātu (DNOP) un butilbenzilftalātu (BBP).

Uzmanību!

Sūdzību, jautājumu vai neskaidrību gadījumā var vērsties Patērētāju tiesību aizsardzības centrā – Rīgā, Elizabetes ielā 41/43, 3. st., 315. kab.; tālr. 7212688; www.ptac.lv